

22 76

సామెతలు

భూతయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపాదకుడు: విద్యాన్ బుల్లసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 3

విడుదలయిన తేదీ 1-6-1980

సంచిక 14, 15

—* ఈ సంచికలో *—

- 1) కళాపూర్ణోదయం - కల్పనా వైచిత్రీ.
- 2) మాననచుహనీయతా పరిమళాలను వెదజల్లిన 'పుష్పప్రమోదము'-ప్రయోజనాత్మకత.
- 3) చేమకూర 'సారంగధర చరిత్ర'
- 4) గర్వమంగళా! (పద్య)
- 5) గ్రంథసమూహాంతరం, కవితా భారతీ.
- 6) తిక్కనగారి 'సకలబ్రహ్మ ప్రార్థన'.
- 7) చరిత్రలో పాఠశీక సాహిత్యము - 'ఉమిన్ ఖియ్యమ్'.
- 8) ఆధునిక సాహిత్యంలో అంధయుగం ? ఉపాధిదారులు-ఒక ప్రామాణిక గ్రంథ మేనా?
- 9) ఈవత్సరంలో.

16-6-1980 సంచికలో కృష్ణకాశ్రి ఉర్వశి సృష్టి, కామజిజ్ఞాస, దక్షిణామము కవితా వైశిష్ట్యము, ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యంలో బాలవర్ణన మొదలగునవి ఉంటాయి.

—* 1, 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడును *—

చందా :

సంవత్సరమునకు రు. 10-00.

అర్థసంవత్సరమునకు రు. 5-50.

విడితరలి 50 పై.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

సంపాదకుడు : విద్యాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

సంపుటము 3

రాజమహేంద్రవరము 1-6-1980

సంచికలు 14, 15

కళాపూర్ణోదయం - కల్పనావైచిత్రీ

శ్రీ డా. కేశవ సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి, ఎం.ఎ., పి.హెచ్.డి.

తెలుగుకవులు తమ ప్రతిభాపాపకల్పనలను వినియోగించి తీర్చిదిద్దగా విప్పదీస మధురకృతులు ప్రబంధాలు. అవి ఋషికల్పనలైన పూర్వకవులు పవిత్ర సాహిత్య తేత్రాల్లో గావించిన తపఃఫలితంగా ప్రాప్తించాయి అప్రబంధ సాహిత్యంలో అతివిలక్షణమూ అతివిశిష్టమూ అయినది కళాపూర్ణోదయం. మహాకవి పింగళి నూరిన్ని తత్కృతికర్త. ఆ మహావీరుడు ఆ మహాకావ్యంలో అనల్పమైన కల్పనావైచిత్రీని మహాభావప్రదర్శించాడు.

మహాకవి ప్రతిభాసంతతి నిరూపణకి కల్పనం నికషోపలప్రాణం. ఉద్యానంలో చెలికత్తెలతో కలభాషిణి ఉయ్యాల లాగేటప్పుడు చాగణనితో మణికంధరుడిలా అంటాడు.

‘తమిఁబూఁదీఁగెఁతూగుఁటుయ్యెలఁబం

తాలాడు చుందూఁగు నా

కొమరుం బ్రాహ్మపు గల్పిగుబ్బెతల యం

ఘ్రుల్ చక్కగాఁ జూగి మిం

టి యుగంబై చనుకంచు తీవిఁ గమగొం

తే దివ్యమానంద నా

కమ్మగీ నేత్రమిద కయ్యమునకున్

గార్ దాఁచులా గొప్పేడిన్

ఉయ్యాల లాగడంలో కాట్లముందరికి

చాచుకొంటూ వుండడం సర్వసామాన్య

మైన విషయం. కలభాషిణి ప్రభృతులు కాబ్బు చాచడం దేవకాంతలపై కయ్యానికి కాలుదువ్వేటట్లు వుండడం అని కల్పనం అద్భుతం గా ఉంది. దానికి నారదుడు భళిరా సర్పాని వేడుతని ప్రశంసించడాన్ని బట్టి కవికి కావలసిన కావ్య రచనా సామగ్రిలో కల్పనం అతిముఖ్యమైనదని పింగళి నూరిన్ని అభిప్రాయమని స్ఫురిస్తోంది.

కల్పనావైచిత్ర్యానికి కళాపూర్ణోదయం ఒక చక్కని అత్యుగ్రంథం. ఇతివృత్త స్వీకరణలోనూ సన్నితేత ఘటనల్లోనూ రసపోషణలోనూ ఈ మహాకవి అనల్పమైన కల్పనా చమత్కృతుల్ని ప్రదర్శించాడు. స్థానీపులాకన్యాయం గా సమీక్షిద్దాం.

కళాపూర్ణోదయాన్ని గూర్చి ‘నిర్ణీత సారస్వతీలాచిత్రం బగు ప్రబంధము రచింపుము’ అని ఆదేశించాడు. తదనుసారంగా నూరిన్ని తా నీకావ్యాన్ని ‘అపూర్వ కథాసంవిధాన వైచిత్రీ మహనీయు’ గా రచింపగడంగినట్లు పేర్కొన్నాడు. మధురలాతస తన వృత్తాంతాన్ని చెప్పుకొనేటప్పుడు కూడా పంచమోక్తాసంలూ అది ‘ఒక అపూర్వకథ, సముజ్జ్వల రసభావము’ అని చెప్తుంది. ఆలాగే కథలో కూడా అక్కడక్కడ ఈ కళాపూర్ణోదయ కథ చిత్రమైనది, అపూర్వమైనది

అని నూరిన్ని నూచిస్తాడు. అపూర్వకల్పనా విశేషాలతో కావ్యం చిత్రంగా కూర్చుడిందని సాతకలోకం గుర్తించా అని ఆతని ఆశయం కాబోలు.

కళాపూర్ణోదయ నామాన్నిబట్టి ఈ కావ్యంలోని కథ కళాపూర్ణమని ఉదంతం అని గుర్తింప వీలున్నది. ఈ కళాపూర్ణమని పురాణాల్లో ఎక్కడా కానరాదు. లింగ పురాణం దీనికి మూలమని కొందరిన్నా కాదని నిరాకరింపబడింది ఈ కళాపూర్ణోదయ కథ అంతా నూరిన్ని గావించిన అధూరికల్పనమే. కేశవ కల్పనాకథలు కృత్రిమరత్నాలని ప్రజలు భావిస్తూన్న ఉద్దేశంతో ప్రజామోగాన్ని పొందడం కోసం పురాణప్రసిద్ధాలైన సరస్వతీ చతుర్ముఖులు నారద మణికంధరులు మొదలైన పాతలాల ఆ మహాకవి తన కల్పిత కథలో ప్రవేశపెట్టాడు. కథానాయకుడైన కళాపూర్ణుడు ఈ వి బ్రహ్మసృష్టిలో అనతిరించిన నిద్రపురుషుడు. అతని పుట్టుపూర్వోత్తగాలూ, పరివారమూ కూడా నూరిన్ని కల్పనావిశేషానికి ప్రతీకలు. సరస్వతీ చతుర్ముఖుల సురుచిర శృంగారగాథలు ఈ పధురకావ్యానికి కథాబీజం. అంతా నూరిన్ని సుందరకల్పనం. తమ భవనారామ సరోవర సమీపంగా వున్న ప్రదేశంలో పితామహుడు వాగ్వీరీముఖ చుంబన సౌభ్యాన్ని పొందడమే కళాపూర్ణోదయకథగా కల్పింప

బడింది. సకల కళాపూర్ణమైన కారదాదేవి మాఖమే కళాపూర్ణుడు అతడు స్వభావసిద్ధుడై పొందిన అరుణమణి, విల్లు, చూపులు అనేవి సరస్వతీదేవి పెదవి, కనుబొమలు, చూపులు. అవి ఆమె మాఖంలో స్వభావసిద్ధంగా వుండడాన్ని స్వభావసిద్ధునిచే ఇవ్వబడ్డాయని చెప్పబడింది ఆమె ముందలి మందస్థితం అభినవకానుదీ, మాఖాన్ని పొందాలన్న చతుశ్చక్రముని కోరిక మధురాలవా, అనే పాత్రలుగా రూపొందింపబడ్డాయి. ఈ కల్పనా విశేషాల నన్నిటిని మారన్న పంచమోక్త్యాసంజ్ఞ వివరించాడు.

వాణీవీతామహుల చుంబనరూపమైన శృంగారచేష్ట ఒక కల్పనం. తదాధారంగా పాత్రలను కల్పించి కథను జీతించడం మహోక్త్యనం. అలాగే ఈ కథలో చిహ్నక కలభాషిణిగానూ మల్కీ మధుర లాతసగానూ, మణికంధరుడు కళాపూర్ణుడుగానూ, సుశాస్త్రి కాలీనాలు సుముఖా సప్త మణి స్తంభులుగానూ పరిణమించి జన్మాంతరాలలో ఏర్పడతూ ఒకే కథలో స్వాగ్ధాని కథని స్వీకరించడం అతి వింతకథనూ, అద్భుతమూ అయిన కల్పనం. కథకి అతిప్రధానమైన వాణీ పద్మజాల ఘట్టాన్ని పంచమోక్త్యాసంజ్ఞ చేప్పించి కలభాషిణి పాత్రతో కథని ఆరంభించడం అంతే కథని వెనుకనుండి ముంచి ముందుకి త్రిప్పి వడిపించడం విచిత్రమైన కల్పనం. ఆవతారికలో చేసిన వాగ్దానం ప్రకారం మారన్న కథాసంవిధానాన్ని అపూర్వంగానూ చిత్రంగానూ కల్పనలతో మనోహరంగా నిర్వహించాడు.

కథలోని సన్నివేశాలు ఒకదానికొకటి సరిగ్గా అతుక్కుని పోల్చుకోలేని విధంగా ఏకత్వం పొందేట్లు కల్పించడంలో మారన్న ప్రతిభాసంపత్తి అంతా అభివ్యక్తమౌతోంది. ఏకన్నివేశాన్ని తొలగించినా కథాప్రవృత్తి స్తంభిస్తుంది.

సఖులలో కలభాషిణి ఉయ్యేల లూగడం, నారదమణి కంధరులు వాళ్ళని చూసి ప్రశంసించడం, రంభా నలకూబరు లా ప్రశంసా వాక్యాలు వినడం, రంభా నారదునికి పరిహాసపూర్వకంగా అహంకారాన్ని వెల్లడించడం, నారదుడు సమాధానం చెప్పి కలభాషిణితో ప్రసంగించి శిష్యురాలిగా ప్రసించి కానయాప ప్రాప్తికి వరమునుగి అనంతరకథని వడిపించడం, మొదలైన ఘట్టాలు చక్కగా సహజంగా వారి పాత్రలట్లు కూర్చబడ్డాయి. అలాగే మణి స్తంభులు స్వీయ ప్రదీపజననీధిక అతిద్వీ వెంబడించడమూ చమత్కారవంతి మైన కల్పన. మృగేంద్రవాహన కలభాషిణి మణి స్తంభుల్ని సరిగ్గా రంభా నలకూబరు లందరే చోటికే విసరడం ఎనోహా మైన కల్పన. మృగేంద్రవాహనాలయంలో మణి స్తంభ మణికందరులు సుముఖాస్త్రీ కలభాషిణులు విచిత్రంగా సమావేశమవడమూ వాళ్ళిమిథి కవి సగం కథ చెప్పించడమూ నాటకోచిత్రమైన కల్పన ఈ విధంగా సన్నివేశాలన్నీ అపూర్వ కల్పనలతో సంఘటింప బడ్డాయి.

పాత్ర చిత్రణలో కూడా మారన్న చూపిన కల్పనావ్రాసేద్యం గణనీయంగా వుంది. కళాపూర్ణుడైన మారన్న కథని సుమారు ఇరవై అయ్యే పాత్రలు నిర్వహిస్తాయి. ప్రతిపాత్రలోనూ విచిత్ర శైలి కలిపి పశ్చుటంగా గోచరిస్తూ వుంటుంది. మారన్న కల్పనలలో వైవిధ్యం అనుపమంగా పోషింపబడింది. ఏ గండు పాత్రలూ ఒక్క విధంగా వుండవు ఒక్కలా వున్న గండు పాత్రలూ భేదం రవ్వంతివి నా గుర్తింపబడదు నిజమాయారంభా ఘట్టంలో నిజరంభ ఎక్వో నలకూబరుడు పోల్చుకోలేక పోయాడు నిజమాయా నలకూబర ఘట్టంలో రంభ తననలకూబరుణ్ణి గుర్తించలేక ఎన్నోతికమకలు కలుకుంది. పాత్ర

పోషణలోని మారన్న సామర్థ్యం నిజమాయారంభా కలహఘట్టంలో బాగా అవిష్కరింపబడింది. ఇద్దరు రంభలు పరమాశ్చర్యకరంగా పట్టుగా ఇంకా బిల్బులామౌన్నాయి.

‘ఒట్టుసుమ్మి కున్న నొట్టుసుమ్మి యంచు నేమేమియనిన నేమేమి యనుచు’

గానిగ దెయ్యం గానిగ తే యంచు

నింకేలయనిన నింకేలయనుచు

నోసిపోవేయన్న నోసిపోవే యంచు

నొనంటి వనిన నొనంటి వనుచు

మలురస మిది కున్న మలురస మిదియంచు

నీ కెంతి యనిన నీ కెంతియనుచు

నోక తె మగనికి నాసించు పొప్పదనిన

నోక తె మగనికి నాసించు పొప్పదనుచు’

స్త్రీస్వభావాన్ని నిశితంగా సమీక్షించి ప్రసించినవా డగడంచేత మారన్న ఈవివాద ఘట్టాన్ని నిసర్గమందరింగా కల్పించి నిర్వహించాడు. నిజమాయా రంభా నలకూబర ఘట్టాలలో స్త్రీపురుషులు స్త్రీపురుషులు గానే మారారు. పురుషుడు స్త్రీగానూ, స్త్రీపురుషుడుగానూ వినిమయం పొందడం మణి స్తంభుడు సుముఖాసత్తి అనే పాత్రలలో కలబడుతోంది. అలా మారడమే కాకుండా సంతానాన్ని పొందడం అనూహ్యమైన కల్పనం. మారన్న కల్పనా దక్షిణ కవి సతాక కంటిది.

పాత్రల స్వభావ నిరూపణలోనే కాకుండా రూపభాగ్య చిత్రణంలో కూడా పింగళి మారన్న తన కమనీయ కల్పనా ప్రావీణ్యాన్ని ప్రదర్శించాడని చెప్పడానికి సుముఖాసత్తి రూపభాగ్య నిర్ణయం ఒక్కటి సరిపోతుంది. వార్ధక్యపరిపక్వమైన ఆమె రూపం ఇలా వర్ణింప బడింది.

పసిమిపోవెందిన కడవుబట్టయ్యు బోరె

నరి వెండ్రుకలఁబయ్య కింమా వలన

నులిగొన్న చెఱఁది పుర్వం నూలివల్లు నా

నమరెడు మాదురి కన్నోకల కలనఁ

గడుగట్టినట్టి బంగారు పూత పొక్కిళ్ల
వదువుచో జాపెడిమేని వగుల వలనఁ
డునిసి, కేశాదు మోగునుకల వలసించు
కామగర్జన జలంబునము వలన
ఘుంకరవనము చాచ్చున ఘోరకృత్రి
దనరు ఘనకాక కహివహిధ్వనుల వలన
భాణజాడు కల్లిపోయిన పాడుమేడ
పగిడి గాన్పించు ముదూరి పడఁతి
యొక రే.

మృదుడు కొరకాలం వుండి కల్లి
పోయిన పాడుమేడలె ఆమె శరీరం వుం
డని పాడుమేడలో వుండే కలుపుబట్ట
సాతీళ్లగుళ్లు మొదలై, ఆమె శరీరం
లోని అవయవ విశేషాలుగా వున్నాయిని
సాదృశ్యమాంకంగా భిక్షునిచి దూకిన
అనన్య సామాన్యమైన తన ఆనంద
కల్పనా సామర్థ్యాన్ని సూచించు
కొన్నాడు. ఆమె మణిస్తంభుని కత్తి
దెబ్బకు ప్రాణాలు కోల్పోయి పూర్ణ
యౌవనం పొందిన నాటి రూపాన్ని మార
నాడ్యుడు లోకోత్తర సౌందర్య రాశిగా
కల్పించాడు. మృదుని నివాసభవన మని
పిన్నా వుంటుంది అనూప సాభాగ్యం.

రసపోషణలో కూడా మోహితుడై
కల్పనా వైచిత్రీ ఆపూర్వంగా ప్రకటిత
మైంది. తా నికావ్యాన్ని శృంగారరస
ప్రాయంగా రచింపగడంబట్లు పీఠిలో
ఉట్టంకించేడు. చెప్పినమాటని అక్షరాలా
పాటించాడు. సరస్వతీ చతురాస్యం
శృంగారం ఆధారంగా కల్పింప బడిన
కళాపూర్ణోదయ కథ శృంగార మయం
గా పోతుంది. శృంగారి రసపోషణలో
అమహావి ఎంతో వైవిధ్యాన్ని కల్పిం
చాడు. ఒక్కొక్కచంటలోఒక్కొక్క
విధమైన శృంగారం కల్పింప బడింది.
సరస్వతీ ప్రజాపతుల శృంగారంతాద్య
మైనది. కలభాషణి మణికంధరుల శృం
గారం గురుకుక్రూపకాలంలో అంకురత
మై మాయారంభా నలకూబరుల వీరిలో
ఫలించింది. చిత్రమైన శృంగారం, సుము

నూనవ మహనీయతా పరిమళాలను వెదజల్లిన

'పుష్పప్రమోదము' - ప్రయోజనాత్మకత

- శ్రీ డా. జి. ఓ. ఎన్. అచార్య, ఎం.ఎ., పి.హెచ్.డి.

సామాన్యజననాల్గవంశిక (16-
12-77)లో శ్రీ జనుదన్ని గారి 'మూడు
భండకావ్యము' (మలనాశ్వర పరిశీల
నము) పుస్తకాన్ని ఒకటి ప్రచురించ
బడింది. ఆంధ్రలో నామ కరుణాస్రీగారి
'పుష్పప్రమోదము, వేమలవాడ కాంక్ష' ని
సంకలనంగా మల్లాధానిగారి 'పుష్ప
విజయము' మొక్కని పుష్పించారు.
పుష్పవిజయము అంటే ముక్తా వన
పుష్పము. మూడవ భండకావ్యము
మూడవ భండకావ్యము కల్పితం
చేసాడు. మూడవ భండకావ్యము
మనోక్త్యుల కూడా మన్న చేసి కవిత్వాభి
మానులకు ప్రేమజ్వలముగా ఈ పుస్తకం
రచనయై కల్పితం. ఈ శ్రీ ముప్పేడ
సర్వనామమాలామూర్తిగారి ప్రకారం
చేసిన పుస్తకం - పీ. మనోరంజన్

చిన 'పుష్పప్రమోదము' అనే స్వల్ప పరి
మాణం గల పద్యకావ్యం. ఈ కావ్యం
1957 లో ప్రథమంగా ప్రచురించబడింది.
1965లో ద్వితీయ ముద్రణభిగ్యానికి
నోచుపంది. దీన్ని కవిగాన కరణ
శ్రీగారి 'పుష్పవిజయము' నందలి పద్య
ములను ఒక హరిదాసుగారి ద్వారా పిన్న
విద్యార్థిగానే రచించినట్లు స్వయంగా
'మనవి' చెబుకున్నారు. 'పూవులు మాన
వలను ద్వామించినట్లు ప్రవసినట్లుండునో'
యని యీ భండకావ్యము నుద్యమించి
తిని. భాషయంద గాన. పాండిత్యము
కాన గాన, నేను (విద్యార్థి)లవారి కంత
దూరము సరికాజాలను. కావ్యం నా
యత్నమును పెద్దలు పుర్రోపాన్వితమున
ప్రసాదింతురని యాశించుచున్నాను. అని
సవినయంగా చెప్పడంతో కవిగారి మన

భావములే స్తంభులు ముగ్ధాశ్రయిత
అయినా వాళ్ల శృంగారామరివాళ్ల
అత్యధిక వ్యత్యాసం కనబడుతోంది
మణిస్తంభిలభాషణులనీ శిష్యాసురాభి
నవకాములులనీ రసభాసానికి చిక్కిని
అత్యులు. కేవలం ఏక శ్రేణివానురాగ మే
గోచరిస్తుంది కళాపూర్ణాభివృద్ధికామునల
శృంగారం పరాక్రమ నిధమైనది. ఇలా
సమాక్షిస్తే శృంగారి రసపోషణలో ఒభి
న్నతను ప్రదర్శించని మారన్న కల్పనా
కాళం ప్రశంసనియం అని కిస్తుంది

వర్ణనలో కూడా మూలము కల్పనా
వైచిత్రీ ప్రస్ఫుట మతోంది మణిస్తం
భుడు సుముఖాసత్తితో దేశాంతర వస్తు
విశేష సందర్భానికి వెక్కున్నపుడు
గాంచినసుముద్రం అతిలోకరమణీయంగా

వర్ణింప బడింది. అన్యనాలోప దివ్యాపగా
శ్లేషకల్పనం సుముద్రాన్ని దిద్దిస్తున్న
సుముఖాసత్తిమణిస్తంభుల మనో వృత్తుల
కనుకూలంగా వుంది. ఇతర వర్ణనలలో
కూడా ఎన్నో కల్పనలు ప్రదర్శింప
బడ్డాయి.

కావ్యకళాపూర్ణోదయంగా పలువురిచే
కీర్తింపబడ్డ కళాపూర్ణోదయం ఆద్యం
తమూ పింగళి మారనామ్యుని అపూర్వ
కల్పనా వైదగ్యాన్ని నిరూపిస్తోంది.
అన్యత కల్పనా విశేషాలతో అట్టి మహా
కావ్యాన్ని సంతరించి ఆ ధ్రువానికి
ప్రసాదించిన మారన్న స్తోత్రయును.

(ఆకాశవాణి విశాఖ కేంద్రంవారి
సాజన్యంతో)

శంతోపాటు, వుదాత్తవ్యక్తిత్వం కూడా వెల్లడవుతున్నది.

‘పుష్పవిలాపము’ కృతిని గురించి చెప్పేటప్పుడు శ్రీ జమదగ్ని గారన్నట్లు ‘వెనుకటివాటికి ప్రతిక్రియగా వెనుకటి దన్న జన్మదోషం ఉన్నందువల్లా’ ఈ ‘పుష్ప ప్రమోదము’ కూడా కవితలో కంటో పొందవలసిన ప్రచారాన్ని, ప్రాశస్త్యాన్ని, పొందలేకపోయింది దని చెప్పవచ్చు. పరిపాను పగ్యాలుగల ఈ చిన్నకావ్యం శారదాంకిత మైనది. కవి గారు అంకితాన్ని పద్య రూపంలో చేశారు.

పూవులఁ బూజనేయ మఁగి

బొంగి శుభంబుల గూర్పు మాతఁగి
పూవులమోదరూపమగ

‘పుష్పప్రమోదము’ నంకితంబుగా
దావక పాదనన్నిధిని

దాసుఁడఁ జేర్చితి స్వీకరించి, ననీ
దీవనలిచ్చి ప్రోవువ! సుఖమణి!
సుందరవేణి! భరతీ!

ఈఅంకితంలోనే తమ కావ్యప్రయోజనాన్ని నూచించారు. పూవులతో పూజ చేస్తేనే దేవతలు ఆనందించి శుభాత్మ కలిగిస్తారని తమ ఆభిప్రాయాన్ని వెల్లడించారు. కాబట్టి పూవులను కోయటం దోషం కాదు. కాబట్టి పూవులను పూజించడం చేయటం ఎంతైనా అవసరమనే కవిగారు నిరూపించటం కోసమే ఈ కావ్యాన్ని రచించినట్లు తెలుస్తున్నది.

కావ్యాన్ని కవితేభర, ఉభయభాషా ప్రహేళిక బ్రహ్మశ్రీ పంతుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు పరిష్కరించి, కృతి కర్తకు ‘అశీరుపాయనము’ను ప్రసాదించటం చేత కావ్యగౌరవం, కవివిశిష్టకృషి, పాఠకులకు విదితం కావల వని చెప్పవచ్చు. ఇంకా ఈ గ్రంథానికి గ్రంథకర్త

గురువుగానైన శ్రీ కాకులపాటి కృష్ణమూర్తిగారు ‘అశీసు’ను, కరుణశ్రీగారు శుభాకాంక్షలను తెలియజేశారు. కరుణ శ్రీగారు శుభాకాంక్షలను తెలియ జేయడం గొప్పవిశేషం. దీనివల్ల కరుణశ్రీగారి సహృదయత గూడా వెల్లడవుతున్నది. వారి శుభాకాంక్షలను యథార్థంగా పాఠకులకు తెలియజేయడం సమంజస మని తెలియజేస్తున్నాను.

గంధూరు

1-2-61

‘అన్య! నమస్కారములు.

తమరుదయతో పంపిన ‘పుష్పప్రమోదము’ అనే కావ్యము ఆనందించి, భవ్యవాదాలు. తమ నిర్మలభావ సుందరతకు వందనములు. తమతేభకూడా ఈ గోజు అందుకున్నాను. నమో కవితాకుమారి విశ్వ పౌభాగ్యవర్ధములో పయనించి విశేష విఖ్యాతి నార్జింపకలేనని కాంక్షించుచున్నాను.

తమ

కరుణశ్రీ.

తమకృపిత ప్రతిగా వెలసినప్పటికీ, తమ ఆభిప్రాయానికే మూర్తిగాభిన్నమైన ఆభిప్రాయం వెల్లడింపబడ్డప్పటికీ కరుణ శ్రీ గారు శుభాకాంక్షలను తెలియజేయడం అందులోను విశేషవిఖ్యాతి నార్జించాలని కోరుకోవడం ఒకవిధంగా ఈ కృతికర్త అదృష్టం. ఏకాంతమందికోగానవుండదు.

‘లోకో భిన్న రుచి’ అనే నూక్తి ననుసరించి, ఒక్కొక్కరిహృదయం ఒక్కొక్కరుచిని అన్వరిస్తుంది. కరుణశ్రీగారికి ‘పుష్పవిలాపము’ ఇష్టంకాగా, ముప్పడివారికి ‘పుష్పప్రమోదము’ ఇష్టమైనది. అక్కడి పూలు మానవులను నిరసించి, దూషించాయి. ఇక్కడిపూలు పూలు మానవులను ఆదరించి, ప్రశంసిం

చాయి. అది ‘అహింసా’ ప్రధానంకాగా ఇది ‘భక్తి’ ప్రధాన మైనది.

ప్రకృతిలో అతి మనోహరమైనవీ, సుకుమార మైనవీ, పవిత్రమైనవీ, ప్రేమాస్పదమైనవీ పుష్పాలు. అలాంటి వాటి చేత విలపింపవల్యటం ఇష్టంలేని కవి గారు ప్రమోదాన్ని ప్రకటించ చేశారు. అసలు ధూమ్మివ పుట్టిన ప్రతిదీప్రయోజనార్థకమైనదే. దేనిసంస్కర్తి అది నిర్మర్తించటం, సంతోషంగా ప్రయోజనాన్ని అందించటం అవసరం. తమ జీవితాన్ని నైతిక త్యాగంచేసి, బలికన నాలుగుగోజులూ ప్రయోజనకరంగా బలికడాన్నే విశేషంగా కోరుకోవాలి. అలా కోరుకున్నప్పుడే ఈ జీవితం భవ్యమవుతుంది. ఈ సందేశాన్ని పుష్పాలద్వారా మృదువుగా అందించారు కవిగారు.

భగవంతుణ్ణి పూజించడం కోసం పూలను కోయటానికే వనానికే వెళుతున్న కవిగారికే దానిలో బుద్ధివేపుడి విగ్రహం కనబడుతుంది. ఆ బుద్ధివే కవిగారు ఇలా కన్పిస్తారు.

‘ఆకులములు కోసిన నగును హింస
యనియహింసనుబోధించుననఘండించు
గాన మదియందు నా కేకొకలనెగల్గి
పూలు కోయంగి నప్పుడుపోక నను’.

వెంటనే ఇంటికే వెళ్లి విశ్రమించిన కవిగారికే కలలో ఒకసుందరీద్యానం సాక్షాత్కృతమైంది. అనంతలోని పూలన్న ఘల్లుల గురితోయి స్త్రీలుగా మారి, తమను ఆహ్వానించి, చిగురుటా నుల నేరకన్న ఆసీనులను చేయగా ఆ సుకుమారిలను వృద్ధిించి, ఏ సుపకా రాన్ని కోరి మీరంతా నాకంతభక్తి శ్రద్ధలతో నవర్సలు చేస్తున్నారని ప్రశ్నిస్తారు. అప్పుడు అసుమకాంతలు- ‘మీకొనర్చెడి యువకృతి - మించిమేము గౌరవంబు ప్రదర్శింపంగల మె యెందు మాకుమానవులొనరించు - మహితమైన మేలు నెన్నంగఁ దరమా నె యేల యనిన’

అని సుదీర్ఘంగా, మానవులు తమకు చేస్తున్న మేలును ఎంతగానో కొని గూడుతాయి. ఈ కొనియాడటంలో పుష్పలక్ష్మితజ్ఞతాభావం ఎంతగొప్పదో వెల్లడవుతుంది. అసలు తాము జన్మించ టానికి, జన్మను సార్థకం చేసుకోటానికి మానవులే కాకదు అని విశ్వసించటం విశేషం.

‘వాడి కళించి క్రిందబడి

వన్నెయు వానియుఁ బాసి మట్టితోఁ

గూడి నశింపనున్న మముఁ

గోరికతోడను నేకరించి మా

పోడిమివోహనిక కడు

పూజ్యత మాకొనగూర్చి మెచ్చుచున్

వేడుకమీర దాల్తును న

ణించి స్వశర్మ ములందు మానవులే’

అని ఉత్తంతలో మానవులను ప్రశంసించి పుష్పకాంతలు తమను సుగంధద్రవ్యా లుగా, సౌందర్యసాధనాలుగా వివరించే యటానికి ఆనందాన్నే వ్యక్తిం చేశాయి. పైగా తాము నితించిన తర్వాతగూడా తమ కీర్తి పరిపూర్ణాలను కాశ్యతంగా నిలిపే మానవులు నిత్యమా తమకుపూజ్యులే అని ఫలకీంచిపోయాయి. తమజాతి వాళ్లందరూ చెట్టుకొకటూ, కొమ్మ కొకటూ ఎక్కడెక్కడో వుంటే అందరినీ ఏకతెచ్చి ఒకదండగా గుచ్చి గౌరవనీయుల కంఠసీమలను అలంకరించి, తమకు ఎనలేని ఆనందాన్ని గూర్చే మానవులు మహనీయులని, సలలితకీర్తి పాత్రులని మెచ్చుకుంటాయి. తమ వారందరినీ ఒకటిగా కలపగలిగిన ‘సంఘ టిత శక్తి’ గల మానవులకు జోహార్లు అర్పించే వివేకాన్ని ప్రకటించటం ఎంతైనా విశేషం. తమకుగూడా భగవం తుణ్ణి దర్శించాలనీ, పూజించాలనీ కోరికలుంటాయట. కానీ కాగ్నూ, చేతులూ లేకపోవటంతో దీనంగా ఆశక్తతను

వెల్లడిస్తూ యట. అలాంటి తమను దయతో భగవంతుడి సన్నిధికి తీసుకు పోయి తమకోరికను నెరవేర్చగలఉదార గుణం మానవులకు కల దని ఎంతగానో ప్రశంసిస్తాయి. ముత్తైదువులైన స్త్రీలందరూ పుష్పలక్ష్మి ధర్మస్తారు. ఆయా ధరించిన స్త్రీలకు స్వస్వకార్యములందూ మన్నన లభిస్తుంది. పూలతోవాలు ముత్తైదువులకు, ముత్తైదువులతోనాటూ పూలకు పూజ్యత లభిస్తుంది. ఇది హైందవ సంప్రదాయం. కః గారు ఈ సంప్రదాయాన్ని ఎంతో చాకచక్యంతో కాశ్యం లో ప్రవేశపెట్టారు. సంప్రదాయాన్ని విస్మరించక మన్నించటం ఉత్తమ కవుల లక్షణం. పూలను అన్ని వర్గాలవారూ ఆదరిస్తారని చెప్పుకూ ఆపూలతోనే ‘క్రూరమనస్కుల’ జనులు

కోమల మార్చన చిస్తులె, నరుల్,
సారసపత్ర నేత్రల పి

కాల కటాక్ష విలోకనంబులన్
గోరెడివారు, పాముగులు

కోవిదు, బాధ్యులు, భక్త శేఖరుల్,
కూరులు, వీరు లెల్లగును

అని అనిపించారు. చివరకు ఆసుమ కాంతలు సుమారుగామూరి తమను పూజకు తీసుకువెళ్ళవలసిన దని ప్రార్థించగా, కవిగారు ఆ పూలను గ్రహించి, పూజకు వెళ్ళినట్లు కథను ముగించారు. తాము ఆశించిన ప్రయోజనాన్ని సాధించడం కోసం చక్కినికథనుఅల్లి, నోరు లేని పూలచే ‘ఫలశ్రుతి’ని పలికింప చేశారు. కవిగారి పద్యాలను పరిశీలించిన మీదట భాష సరళమైన దనీ, భావం సుకుమారమైన దనీ, శైలి రమ్యమైన దనీ చెప్పవచ్చును.

ఈకాశ్యంవల్ల ప్రత్యక్షంగా తమకు కలిగిన ప్రయోజనాన్ని కవిగారికి-శ్రీకాకుళం వాస్తవ్యులైన శ్రీపట్నాలకృష్ణమూర్తిగారు ఈవిధంగా తెలియజేశారు.

‘శ్రీజంధ్యాల పాపయ్యకాస్త్రీగారి ‘పుష్పవిలాపము’ చదివి మామరదలు కరుపాం కాపురస్థులు శ్రీజామి జనార్దన స్వామిభాగ్య కృష్ణ వేణమ్మ పూవుల మునుచుకొనడం మానివేసినది. తగుపరి తమగు రించిన ‘పుష్పప్రమోదము’ చూస్తే హిశుడు రేపాకసుబ్బారావుకలస పొంగి మా మరదలుకు ఇచ్చినాను. ఈ చదివి మామరదలు చాల సంతసించి పూవులుమరల ముడుచుకొనుచున్నది. ’ దీన్ని బట్టి శ్రీమఘ్నిడివారు కరుణాశ్రీ గార్జునే ఏదో పోటీకోసం వ్రాసినట్లు గాక, సరసమైన సందేశాన్ని అందించ టంకోసం, ప్రమోదధరితమైన ప్రయోజనాన్ని సాధించటం కోసం విశేషంగా కృషిచేసారని చెప్పవచ్చు. ప్రయోజనాత్మక కావ్యాలను రచించటం ఎంతైనా శ్రేయస్కరం. ఆధునిక కాలంలోఎంతో మంది కవులు, ఎన్నో కావ్యాలను బండ్ల కొద్దీ వ్రాసిపారేస్తున్నారు. అన్నీ వెలుగు లోక రావటంకానీ, కాశ్యతంగా నిలిచి పోవటంగానీ జరగటం లేదు. అలాజరగ టం చుస్సాధం కూడాను. కొన్ని మూత్రమే ప్రయోజనాత్మకాలై కవితాభి మానుల మన్ననలకు పాత్ర మవుతున్నాయి. అలా అవుతున్న కొద్దికావ్యాల్లో ఈ ‘పుష్పప్రమోదము’ కూడా ఒకటి కావాలనీ, కాగల దనీ ఆశిస్తూ, కవి గారిని అభినందిస్తున్నాను!!

ఆధునికంగా వెలువడిన పుష్పసం బంధమైన కావ్యాల్లో ఇంకా ‘పుష్ప విలాపము’, ‘పుష్ప వినోదము’ (వేరు వేరు కవులవి) అనేవికూడా వున్నట్లు గుర్తు. ఇంకా ఎన్నో వుండి వుండవచ్చు. ‘పుష్పవిలాపము’ నకు అనుకరణములైన పుటికీ వేటియోగ్యత వాటి కంటుంది. అందుచేత సహృదయులు వాటినిగూడా పరిశీలించటం సమంజసం!!

...0...

చేమకూర 'సారంగధర చరిత్ర' - సమీక్ష

— శ్రీ కె. భద్రన్న, ఎం. ఏ.

క్షీణయుగముగా రూఢియైన 17 వ శతాబ్దములో మధురకవిత్వం చెప్పనేర్చిన కవి శిఖామణులందు చేమకూర వేంకట కవి చెప్పుకోదగ్గవాడు. సారంగధర చరిత్రము, విజయ విలాసము ఇతని కావ్యాలు. సారంగధర చరిత్రము నితడు గౌరవ వ్రాసిన 'నవనాథచరిత్ర' మండి గైకొన్నాడు. ఈ కావ్యమందు సారంగ ధరుని తండ్రి రాజరాజు. ఆంధ్రమహా భారత రచనకు ప్రోత్సహించిన నన్నయ కాలపు రాజరాజు ఇతడు అని కొందరి యభిప్రాయము. కాని ఈ కావ్యము నందలి కథ మాళవదేశములో జరిగినట్లున్నది. వేంకటకవికి శృంగార మభిమానరస మని యతని కావ్యాలను బట్టి తేటతెల్లమగు చున్నది. శబ్దాలంకారములపై ప్రీతి మెండు. యమకానుప్రాసలు అప్రయత్న ముగా నీతని కావ్యములందు దొడ్లును. జాతీయములైన పలుకుబడులు, సామెతలు- ఈతడు సమయోచితముగా, మనోరంజక ముగా వాడువాడు. ఈతని కావ్యములను రఘునాథున కంకితమిచ్చినట్లు తెలియు చున్నది. కవిరాజైన రఘునాథునిచేతనే 'ప్రతిపద్యమునందుఁ జమత్కృతిఁ' జెప్ప నేర్తు' వని పొగడబడినవాడు చేమకూర వేంకటకవి.

మాళవదేశాన్ని రాజరాజు సుభిక్షంగా పాలిస్తున్నాడు.

'ఏలె నారాజు కువలయ మింపుదనగ నాడి తప్పక భరత మర్యాద వెలయ'

అన్న పాదాలలో రాజరాజు యొక్క వ్యక్తిత్వము స్ఫురిస్తుంది. తర్వాత కథా భాగమునందు తన కుమారుడు చేసింది నేరమే యని తలచిన రాజాతీసుకొనబోవు నిర్ణయమునం దాతనికున్న వ్యక్తిత్వమును కావ్యాదియందే పై 'అడితప్పక మర్యాద

వెలయ' యన్న పదాలందు భాసించు నట్లు భావికథా సంవిధాన మందు తెలియ జేసినాడు కవి.

చేమకూర కవి శ్లేషలను వేయుటలో పెట్టింది పేరు. సారంగధరుడు నోముల పంటగా పుట్టి దినదిన ప్రవర్ధమానుఁ డగు చున్నాడు. అప్పు డాతని వర్ణన.

'ఇనకర స్పర్శనంబున నింపుఁ గాంచి చిన్ని సారంగధరుడు భాసిల్లుకరణి నినకర స్పర్శనంబున నింపుఁ గాంచి చిన్ని సారంగధరుడు భాసిల్లె నంత'

పై పాదము లందు ఇనకర స్పర్శనంబు అన్నదానికి మార్మకరణాలు, రాజరాజు బలము అను గొండుఅర్థములను, సారంగ ధరుడు అన్నపదానికి చంద్రుడు, కుమారుడు అను గొండుఅర్థములను క్రమముగా గ్రహించినచో అర్థమునందలి చమత్కారము గోచరించును.

చపలచిత్తలైన పనితలను గూర్చి 'వలపు మోసము. వాపులుండవు సత్య గహితములైన వాని తలపులు మిక్కిలి చంచలము, అని యట్టి కుటిలాలకల నమరదని, మంత్రి కుమారుడు సారంగధరుని హెచ్చరించునపుడు

'వలపు సట వావులా నహి

యల సత్యమునున్న తలపులభ్రచ్చాయల్ తలదడవి బాసఁ జేసిన

జలజాతుల నమ్మరాదు సారంగధరం'

అని భోగకాంతల తత్వాన్ని వర్ణించాడు.

బలవంతాన పినతల్లి చిత్రాంగి సారంగ ధరునిపట్ల మరులుగొని విడువకున్నపుడు సారంగధరుని మాటలు 'నీ కుమారుడను గడమ్య' యనిన, చిత్రాంగి ఔను 'నాకు మారుడవ' యనుటలో నర్మగర్భాన్ని గా శ్లేష.

యమకములందును సందేహేసిన చేయి వేంకటకవి. మచ్చున కొకపద్యము.

సారంగ నయన తన మన

సారంగను గొగిలించియలగ నపుడా

సారంగధరుని గూర్చు

సారంగధరుం డటంచు సారంగ లగున్.

ఇందలి చమత్కారము 'సారంగ' యను శబ్దమునాహుతో ప్రాసగొన్నట్లు. చిత్రాంగి సారంగధరుని మధ్యకించి తలంచిన పిదము వర్ణింపబడినది.

సారంగధర చరిత్రమునందు మనకు అక్కడక్కడ ఈకవి శీవిత పరమార్థమును, వైరాగ్య తత్త్వమును కుండ బోగించినాడు.

'కామమును గోమను నమి' పు

ప్రాయములు దలంగు నసేంబులుపీనిన్'

స్థాయిగ నమ్మి నుక్కుశ్యము

నేయిఁ బూనెదవు మీదిసేలు గరుగవు గా.

అని సారంగధరుడు చిత్రాంగి తిన్న బలాత్కరంచ గా అంటాడు.

ఎక్కడి నురులెక్కడి సతు

లెక్కడితలిదండ్రు లెక్కడికొన్నా

శ్లక్కులపడి తిరుగాడురు

రిక్కట మిది యంత హూయ యని

యెఱుగవుగా!

కాశ్యపేగులు నరికిబడిన తర్వాత బాధ పడుతున్న సారంగధరునకు ఆకాశ వాణి ధ్యేయోక్తులను పల్కుచు చేసిన హితోపదేశ మిది.

సారంగధరుడు శిక్ష ననుభవించిన తర్వాత రాజరాజు అడవులందు కొడుకు కై వెదకు సమయంలో యమకాన్ని ఎంత చమత్కారంగానో చేమకూర కవి ప్రయోగించాడు.

కుసుమబాణుని నగజాలు కొమరు కొమరు విభుడు మదిలోనఁ బాయని వెతకు వెతకు

ఇందు కొమరు అన్నపదానికి కొడుకు, అందము అని వెతకు అన్న పదానికి బాధకు, వెదకుట యని అర్థాలు క్రమ

మూగా నన్వయించు కున్నచో అందలి
చమత్కారము స్పష్టము.

సామెతలు :-

పొంగకాంతల కెండ్లైన పావి గలదె ?
మన పెలుగుని కిల్ల యొడలు మఱచిన
నివము గ నె దేలా!
గొడ్డురాలి కిల నెక్కడి మోహము లెంచి
చూడగన్
తానొక్కటిదలప వ్రాసము తానొక్కటి
దలచు

మించిపోయిన సుద్దుల నెంచ నేల?
వంటివి కావ్యము నందు అనేక సంద
ర్భాలలో సమయోచితంగా వ్రాండి వింత
పోయగము నిచ్చుచున్నవి.

పాఠకులకులు :-

ముంగంగుల బరేడి, కన్నులం బండువ,
ఏట పంచువాని పూట పంచుట, అడ్డ
గాలు వేయు, జిలుగుం బొక్కులు, అడి
కొత్తులలోని పోక, తలవ్రాసము తోకకు
వచ్చుట, కయ్యాకకు కాలుదువ్వు నీళ్ళ
లోని ముల్లు, మేకివ న్న పులి.

వంటి పలుకుబడులు వేంకటకవి కావ్య
మందు కోకొల్లలు.

కవి తెలు దగ్గించిన విషయాన్ని
స్థూలంగానే కాక సూక్ష్మంగా కూడా
చెప్పగల డనుటకు సారంగధర చరిత్ర నే
ఓర్చుకున్న ఒక్క సీసపద్యము -
'వివేచయ్య రాజరా జనుర జు తనయుండ'
అనుదానిలో కవి శిల్ప మగణ్యం. సారంగ
ధరుని గోదనం విని అప్రాంతములోనున్న
ఒక సిద్ధుడు మత్స్యనాగు డను నాతడు
సారంగధరునిసంగతి యడుగ గా నవ్వుడు
సారంగధరుడు తనవృత్తాంత మంతయు
రాజరాజు కుమారుడను, పాపురమునకై
యాశపడి సకలతల్లింటికి పోగా, నామె
యొంటి నుండి కామాంధులై నన్ను
కలియగోరిన; తల్లి వని త పుని త్రోసి
వచ్చిన తనతప్పు నాపయి జూపి రాజాజు
జెప్పు నాతడు నన్నీరీతి వేగిరించె నని ఆ
పద్యమునందు వివరించును.

(తరువాతి 7 వ పేజీలో)

సర్వ మంగళా !

శ్రీ వెలుదండ సత్యనారాయణ, ఎం. ఏ.

* శేవిని గూడియే శివుడు
దేవుడుగాగ సమర్థుడౌ, మహా
దేవుడుకూడ తాం గదలు
తీరడి? దేవినిగూడ వండిన్
కావున నాత్రిమాత్తులును
కాంక్ష మెయిన్ నినుగొల్తురన్న తా
నే విధి గొల్వ శక్తుడగు
నింక నపుణ్యుడు? సర్వమంగళా!

* తెలుపులు లేని చీకటికి
తీవ్రవిభాకరు డున్న డీవి, మం
దులకును చిత్తుమ స్తబక
నూర్నమరిందపు పూరముక, దరి
ద్రుల ప్రియదైవరత్నమును
దుస్తరమా భవవాధిన్ నిను
గుల యెడలన్ వరాహ పతి
కోరవు నాదువు సర్వమంగళా!

* గిరిజ! చగుర్ముఖాది కవి
గీర్వతు లేవిధి నీదుచెల్వమున్
సరి గొలువంగ జాలుదురు?
కాంకరి! నిన్గని మోహమంది య
చ్చరలు తపస్సుతో నయిన
సాధ్యముగాని శివైక్యమున్ దలం
తురు మదిలోనె యన్నపుడు
దగ్గ! కుభప్రద! సర్వమంగళా!

* కారిడ చంద్రకా వికడ!
చంద్ర కళా విలసత్ జటాధరి!
కోరి, వరాభయ స్ఫుటిక
కోరిక పుస్తక వాస్త! నిన్ నమ
స్కారి మునర్పి వేడుకొన
కల్గెద తీనెల, పాల, ద్రాక్షలన్
మీగెడు తీయనా కవిత
మీలగు తీయన సర్వమంగళా!

జిల్లా పరిషత్తు మాజీ చైర్మన్,
సహృదయుడు పరోపకారి, పరిపాలక
దక్షుడు, విజ్ఞాని, సెంట్రల్ సర్కార్ల
పట్టభద్రుల నియోజకవర్గమువకు
ఉత్తమ అభ్యర్థి

శ్రీ ఎస్. బి. సి. కె. సత్య
నారాయణరావు.

* నీవు భవాని! నా పయిని
నీదయి జాపు' మనన్ దలంచుచున్
'నీవు భవాని'! యన్నపుడె
నీదు శుభైక్యముఁ బ్రహ్మ విష్ణు వా
దేవ విభుండు మ్రొక్కునది
దేవి! యొసంగెద వట్టి వానికిన్
నీవు! భవాని! భక్త జన
నీ! కరుణామయి! సర్వమంగళా!

(వైకాఖ శుద్ధపంచమి శంకరజయంతి
సందర్భంగా శ్రీ శంకర భగవత్పాచార్య
కృత సాందర్భలహరీ శ్లోకములుకొన్నింటి
కిఁ గావింపబడిన తెలుగు తూటములు.)

—•••—

శ్రీరామకృష్ణ

క వి తా భా ర తి

(రచయిత : శ్రీ వసుంతరావు రామకృష్ణారావు, ప్రచురణ : విశాఖపట్టణం పోస్టు కల్చరల్ అసోసియేషన్, వెల : రూపాయి.)

శ్రీ వసుంతరావు రామకృష్ణారావుగారు కవిత్వరచనలో సిద్ధహస్తులు. ఏ పదాలను ఏవిధంగా కవితలో వినియోగించుకోవాలో బాగా తెలిసిన రచయిత. ఆకాశవాణి 'సరస్వినోబి' కార్యక్రమాలకు వీరు వ్రాసిన పంపిన సమస్యపూరణలు, కత్తిపదులు, వర్ణనలు, మరికొన్ని కవితాఖండికలు కలిసి ఈ 'కవితాభారతి' గ్రంథరూపాన్ని సంతరించుకొని మనకు చాతుర్మూర్తిస్తున్నది.

మూడు, ఆరు, ఏడు, పది-అనుపదాలు సంఖ్యార్థంలో వచ్చేలా కాకుండా భారతార్థంలో ఇమిడేలా వీరు వ్రాసిన పద్యం ఎంతో హృద్యంగా ఉంది. అపద్యం ఇది: 'మూడు'ను కీడు ధర్మపథ

మున్ విడనాడినవాని కప్పుడున్
మాడగ 'నాగు మూ' డగుచు

సోదర బాంధవ మిత్రకోటితో
నోడెనుయోజదనుండు, మణి

యున్ తన 'కేడు'గడైన కల్లుడున్
పోడితిమితప్పి కూరె రణ

భూమిని, 'శ్రౌపది' సంతసింపగన్.
ఇందులో ఏడుపడు ఏడుగడ అనే పదం, పదికి శ్రౌపది అనేపదం వాడుకోవడంలో ప్రతిభ వ్యక్తం అవుతున్నది. అల్లాగే మరోపద్యంలో 'తమరు' అన్న అక్షరాలను అంత 'మరు'త్పురుండు అన్న పదంలో నిబద్ధించి ప్రయోగించడం వారి కవితాశక్తికి నిదర్శనం.

వీరు పూరించిన సమస్యలు కూడ సరసంగా ఉన్నవి.

'అన్నను భర్తగాఁ గొనిన

యన్నుల మిన్న యదృష్టరాశియా'
అనేసమస్య నెంతో సహజసరళంగా శ్రీరామకృష్ణారావు గారు పూరించారు. చూడండి.

కన్నియయోర్తు కూర్చి చెలి

కత్తెఁ గనుంగొని పల్కెనిట్లు 'సం
పన్నని పెండ్లియాడఁ దల

పందగునే? చెలి! పెండ్లియాడు ప్రే
మన్నిను చూచునట్టిబుధ

మాన్యుఁడు, నాడుప మోడరుండు,మా
అన్నను భర్తగాఁ గొనిన

యన్నులమిన్న యదృష్టరాశియా.

అవసరమే ఆర్భాటాలులేని పదాలతో, చెప్పదల్చుకొన్న బాటాన్ని సులభంగా మూటిగా చెప్పగల శక్తి ఈకవికి ప్రేక్షకంగా ఉన్నది. వృత్తి కిత్యా వీరు 'పోస్టు'లో పనిచేసేవారే అయినా ప్రవృత్తిరీత్యా కవితాప్రవృత్తి గల బుద్ధిమంతులు.

రచన చూస్తే - వీరు పద్యం వ్రాసుడానికి అట్టే శ్రమ, సమయం, తీసుకోనేటట్టుగా కన్పించదు. అది దైవదత్తమైన కళగానే మనకు గోచరిస్తుంది. సాధారణచ్ఛందస్సులే కాకుండా శిఖరిణి, స్రగ్ధర వంటి విశేషమైన ఛందోరీతులు కూడా వీరు శుశువుగా రచించిపగల్గారు.

కొన్నింటిలో సమస్యలేలేవు. ఆకాశవాణి వారే అట్లాటివి ఇచ్చారు. అవి కేవల పద్య పూరణలు మాత్రమే.

'మకరసంక్రాంతి పర్వంబుమాన్యమరుసు'
'ఆగోగ్యమేముఖ్యభాగ్యమగు లోకము'
వంటివి కేవలపద్య పూరణ నిమిత్తమే ఈ బాబుడ్డవి. అట్లాటివి పూరించడం వీరికి ఒక లెక్కలోనిది కాదు.

11 వ పుటలో 2 వ పద్యం 'బౌసని పల్కెనున్న నవగాహన మయ్యెను నాకు నీకథలే' అన్న పాదంలో యతి భంగము కన్పిస్తున్నది. అది వారి భావతీత్రత, రచనోత్సాహతల మధ్య ప్రమాదవశమైన వార్జిన వెనుక అని పరితగ్రహింపకపోదు ఎక్కడో ఒకవట 'నూర్చివెంతి, నవీన సేద్యపాధవము. దీపావళిరేయి' వంటి కమాసాలు ప్రయోగింపబడ్డాయి. అవి విచార్యములు.

ఇప్పటికే వీరు అనేక రచనలు చేసిన కవులు, విమర్శకులు. ఇతోధికమైన వీరి సాహితీకృషి సహృదయుండ్రపాతక లోకానికి మరింత ఉత్సాహాన్ని కల్పింపగలదు.

- సుగుణారాధక.

(6 వ పేజీ తిరువాని)

ఈవిధంగా ఆంధ్రుల కిత్యంత పరిచితి మైన సారంగధర కథను చేపట్టి వేంకట కవి తన యచ్చతెనుగు హృదయాన్ని ఆవిష్కరించాడు. కావ్యమం దీతనిశైలి అప్పుతోపయోగ మైనది. లోకవ్యవహారమునకు సాధ్యమైనంత సన్నిహితంగా కావ్యశైలిని వీసికొని వచ్చుటలో చేమకూర వేంకటకవి ప్రయత్నించి కృత కృత్యుడయినాడు. అనంతర ప్రబంధ యుగములో ఈ కవిరాజు చిరస్మరణీయుడు.

తిక్కనగారి 'సకలబ్రహ్మ ప్రార్థన'

- శ్రీ కపిలవాయి లింగమూర్తి.

పంచమవేదమైన మహాభారతరచనకు శ్రీకారం చుడుతూ నన్నయగారు శ్రీ వాణీగిరిజా శ్చిరాయ దధతో వక్షో ముఖాంగేషు యే" అని త్రిశక్తులతో గూడిన త్రిమూర్తులను, అనంతరం

హరిహరాజ గజాననార్కష

డాస్య మాతృసరస్వతీ
గిరిసుతాదిక దేవతాతతి

కీన్ నమస్కృతిజేసి

అని గజానన నార్క ష డాస్య మాతృ సరస్వతులను నుతించినాడు. కవి సంప్రదాయాన్నిబట్టి వీరిలో గజపతి సరస్వతులకు స్థానమున్నా అర్క ష డాస్య మాతృ కల కేమాత్రం స్థానం లేదు.

తెలుగుదేశాన్ని పాలించిన రాజవంశాలను మతపరంగా చూస్తే నన్నయ నాటి వరికు నెలసిన వారిలో శాతవాహనులు వైదికులు. తరువాతి వచ్చిన యిక్ష్వాకులు మహాసేనాని భక్తులు. వేంగిని పాలించిన శాలంకాయనులు చిత్రరథ స్వామి పూజా ధురంధరులు. చాళుక్యులు మార్కటాంజనేయ పాలితులు. కల్యాణీ చాళుక్యులు ద్వైతాతురుని సేవకులు. గనుక జైనబౌద్ధాలను నిరసించి వైదికాన్ని ఉద్ధరించదలచిన నన్నయగారు మతవికాసాన్ని అనుసరించి తన కాలంనాటికి నెలసిన ఆయా రాజవంశాల యిష్టదైవా లెఱిరిని స్తుతించినట్లు తెలుస్తుంది.

నన్నయగారి తరువాత వచ్చి భారత రచన చేపట్టిన తిక్కనగారి కాలంలో సాంఘికస్థితి మారింది. జైనబౌద్ధా లు బలహీనమైనవి. వైదికాంతర్గతమైన శైవ వైష్ణవాలు సంఘంలో ప్రధానంగా నిలిచి పోట్లాడుటకు దిగినవి. మరోవైపు శాక్తేయులు ఈ సృష్టికి నూలం శివకేశవులు గారు దేవియే అని లేచినారు. అందువల్ల

ఈస్థితిలో తిక్కనగారి కిందరుదేవతలను స్తుతించడంకంటే వారిని విమర్శయించేసి ఒక ధర్మద్వైతాన్ని నిజమైన దైవతత్వాన్ని చెప్పవలసివచ్చింది. ఆకారణంగా ఆయన

శ్రీమన గౌరీనా బరగు

చెల్వకు చిత్తము పల్లవింప భ
ద్రాయిత మూర్తియై హరిః

రంబగు రూపముదాల్చి విష్ణురూ

పాయ నమశ్శివాయ యని

పల్కెడు భక్తిజనంబువైదిక

ధ్యాయిత కచ్చ మెచ్చు పర

తిత్వము గొల్పెద నిష్ఠసిద్ధికై

అని హరిహరనాథుని సృజించి స్తుతించినాడు. దీనితరువాత ఆయన మరెవరినీ స్తుతించక "అసంకలబ్రహ్మప్రార్థనంబు జేసి" అని అనంతరవిషయాని కుపక్రమించినాడు. అన్నీ చూస్తే మహాభారతమువంటి బృహద్రహస్య గంటంపట్టుకున్న భక్తికన గారు దైవస్తుతి యింత కుప్పంగా ముగించినాడేమో అనిపిస్తుంది.

కాన్యారంగంలోని ఉస్తుతినిచూస్తే నన్నయగారి ప్రాపంచికదృష్టి, తిక్కనగారి పారమార్థికదృష్టి, అని చెప్పవలసి వస్తుంది. నన్నయగారు తన స్తుతిలో మొదట త్రిశక్తియుతులైన సృష్టికర్తలను చెప్పి తరువాత గౌరీశివవ్యంభోమశ్శి విష్ణువు, శివుడు, బ్రహ్మ, గణపతి, నూర్మ్యుడు, కుమారస్వామి అనే పురుషదేవతలను వేరువేరుగా, సప్తమాతృకలు సరస్వతి పార్వతి అనే స్త్రీదేవతలను వేరుగా కింగడించి నుతించినాడు. ఇక తిక్కనగా రావిధంగా గాక నన్నయగారి అడుగుజాడల్లో మొదటి రెండడుగులు మాత్రమే వేసినాడు. ఆ తరువాత ఆయనదారి వేరు. ఆయన దైవానికి స్త్రీ

పురుష దేదంగాని, శివకేశవాది నామాలు గాని, లేవు. అతడు పరతత్వమాటం. నిర్గుణుడు నిరాకారుడైన బ్రహ్మం. పె నామ రూపా లతని కాపచారికాలు మాత్రమే గాని స్వతహాగాలేవు.

తిక్కనగారి కాలంనాటికి సాధారణంగా స్వార్థులందరూ శైవులు. కథూతిరుదాతులు ధరించేవారు. అయినప్పటికీ విష్ణురూపకులు గారు.

శివాయ విష్ణురూపాయ

శివరూపాయ విష్ణువే

శివస్యకృదయం విష్ణుః

విష్ణోశ్చ హృదయం శివః

యథాశివమయో విష్ణుః

ఏవం విష్ణుమయ శ్శివః

యథాన్తరం న పశ్యామి

తథా మేన్మస్తి రాయుషి

అని, ఇంకా,

అకా త్వచితం లోయం

యథా గచ్ఛతి సాగరం

సర్వదేవ నమస్కారః

కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి

అని సంధ్యాకందనాంతంలో భగవన్నమ స్కారాభి వందనలు చెప్పకునేవారు. కాబట్టి తిక్కనగారిలోని ఈ సంధ్యా వందన నమస్కారమే హృదయంలో పరిపక్వమై నాటితో ఆ భగవంతుని 'కమస్థియాలాం కము కాస్తుభం వా?' అని అడిగించి హరిహరనాథ రూపకల్పన చేయించి ఉంటుంది.

ఇక ఆమహనీయుడు కల్పించుకున్న హరిహరనాథునిపై వ్రాసిన ఒక్క పద్యమే సకల బ్రహ్మస్తుతివీధిగా అయిందో పరిశీలించండి.

తిక్కనగారు చెప్పిన ఈ సకలబ్రహ్మ కిక్కడ కళారూపంలో గూడిన బ్రహ్మమని, సకలమైన సాకారరూపాలు ధరించిన బ్రహ్మమని రెండువిధాలా తాత్పర్యం చెప్పే అవకాశం ఉంది.

తిక్కనగారి దృష్టిలో భగవంతుడు పరతత్వమేగాని పరమపురుషుడు గాడు. జీవుని స్థితిగూడా అట్టిదే. ఆదశయం దతనికి సంసారంగాని, సృజనాత్మక శక్తిగాని లేవు. కాని అతడే దేహపరిగ్రహంచేసినపుడందుకు సమర్థుడౌతున్నాడు. కనుక జీవుల సమిష్టిరూపమైన ఈశ్వరుని స్థితిగూడా అట్టిదే అతడు నిగుణుడు నిరాకారుడైనప్పటికీ సృష్టిరచన కృపక్రమించినపుడు సగుణత్వాన్ని సాకారత్వాన్ని పొందుతున్నాడు. నిరాకారదశలో పరతత్వం లేదా బ్రహ్మం అనబడే అతడు సాకారుడైనపుడు శివకేశవాది నానారూపాలతో విలసిల్లుతున్నాడు.

దేహధారియైన జీవునికి శిల్పరచనా శక్తి సంతాన సృజనశక్తి సహజతంగా అలవడుతున్నవి. వానిలో మొదటిదాన్ని అతడు వ్యష్టిగా నిర్వహిస్తున్నాడు. రెండవదాని కతనికి స్త్రీసహాయం అవసరమౌతుంది. ఇదే నియమం సాకారుడైన ఈశ్వరునికిగూడా వర్తిస్తుంది. ప్రకృతి సంయోగం లేక కేవలం పురుషుడే సృష్టికి సమర్థుడుగాడు. ఈ విషయాన్ని ఆచార్య శంకరులు సౌందర్యలహరిలో ప్రప్రథమంగానే

“శివశక్త్యా యుక్తా
యది భవతి శక్తిః ప్రభవితుమ్
న చే దేశం దేవో న ఖలు
కుశల క్షుందితు మపి”

అని ఉద్ఘాటించారు. ఈ కారణంచేతనే లోకంలో ప్రకృతిపురుషులు చైతన్యా రోపంతో శివశక్తులై పూజాభజనలైనారు. సౌందర్యలహరిలో ఈశక్తి కళాదూపిణిగా గూడా చెప్పబడింది. కాబట్టి ఈ కళలోగూడిన బ్రహ్మము సకలబ్రహ్మమైనాడు.

ఇక రెండో తాత్పర్యంలో నూర్య కరణం వట్టకంచేత విల్లేపం పొంది సప్త వర్ణ వికీర్ణమైనట్లు సాకారత్వంలో ఈశ్వ

చరిత్రలో పారశీక సాహిత్యము - ‘ఉమర్ బియ్యామ్’

- శ్రీమతి కొలచలమ శారద.

ప్రాచ్యభాషలలో పారశీక సాహిత్యమునకు ప్రత్యేక స్థానము గలదు. నూటిగా హృదయమనకు తాకునట్లున్న భావసౌకుమార్యము ఇందులకు కారణము కావచ్చును. పారశీక సాహిత్యమును గొండు భాగములుగా విభజింపవచ్చును.

1. అరబ్బులు పారశీకమును జయింపక పూర్వమున్న సాహిత్యము-పురాతన శుద్ధ పారశీకము.

2. అరబ్బుల పరిపాలనలో వారి సుస్థితి నాగరికతలలో సమ్మిశ్రితమైనది ఆధునిక పారశీకము.

నూత్యుగ్రామములు, నాగరికులు నగు పారశీకులు అరబ్బీ పరిపాలనలో వారి భాష నేర్చుకొని రమ్యమగు కవిత లల్ల సాగిరి. నన్నయనాటి తెలుగుభాష సంస్కృత పదధూమిష్ట మయినట్లుగా, పారశీక గ్రంథములలో అరబ్బీపదములు

చోటుచేసికొనినవి. స్వల్పముకంటే తురుష్కప్రభువులు స్వజాతీయ ప్రత్యేకత నాధరింపక పారశీకులలో కలిసిపోయి వారి కాశీయతనే స్వీకరించి పోషించిరి. అయిననూ బృహదీశ్వరుని కొందరు పండితులు స్వభావమై అరబ్బీ అధికారముననుసరించి గౌరవిమునకు ఎప్పుటికైనను శంగ కరమని ఎంచెరి. వారి ఆశయముల కనుగుణముగా శుద్ధపారశీకోద్యమము ప్రారంభమైనది. ఈ ఉద్యమ మధ్యక సానమే పారశీకమున భావకళనోద్యమమునకు అనుకూల పరిస్థితులు కల్పించినది. పి. డౌసి వంటి మహాకవి లుద్భవించి ‘షానామా’ మొదలగు రాజనర్తకతల నావిష్కరించెరి. కాలక్రమమున పారశీకులవలంబించిన రాజనిర్మితవలన అరబ్బుల పలుకుబడి అడగి, పారశీక న్యాయం త్రివిధమై పీఠవాద్యమై, ఇది కుమారు 10వ శతాబ్దనాటి పారశీక సాహిత్య

యందు శివకేశవాది నానారూప విరాజితుడౌతున్నాడు. అపు డతని ప్రక్కనున్న ప్రకృతి కర్ణ సన్నిధిలోని స్థానికంవలె పురుషుని అనుసరించి త్రిగోరీత్యాది నానారూపాలు పొందుతుంది. ఇది ప్రకృతి పురుషుల తత్వం.

ప్రకృతిపురుషుల ఈ రూపవిన్యాసాల నాధారించేసుకొనే నేడు మనలో అనేక మతాలు ఆవిర్భవించినాయి. కాబట్టి ఏమతం ఆవిష్కరించిన భగవద్భవమైనా ఆపరతత్వాన్ని తెలుసుకునే అందుకు ప్రశీకగా రూపొందించే అవటంచేతదంతి అడుగులో సమస్తజంతులతి అడుగు లడగి యున్నట్లు తిక్కనగారు గావించిన పై పరతత్వ స్తుతిలో నన్నయగారు వేరు వేరుగా నుతించిన స్త్రీ పుండేవలంద రంతర్లీనమై ఉన్నాడు.

శివుడన్నా శేషశుడన్నా తిక్కన గారి దృష్టిలో ఆపురుషు డొక్కడే. అలాగే లక్ష్మీఅన్నా పరమరన్నా ఆదేవత ఒక్కతే. ఈవిధంగా స్త్రీపురుష రూపాలతో కనిపించే ప్రకృతి పురుషులు నిజానికి వేరుగాక ఆ పరతత్వానికి రూపాలే కాబట్టి “త్రిగోరీ” నామాంకితమైన ఆ దేవిక మనోల్లాసం కలిగించే హరిహర నాథుని నుతించటంవల్ల అది గంభీర తాత్పర్యానికి చెందిన సకల బ్రహ్మస్తుతి గూడా అయింది

భారత కవుల్లో ద్వితీయుడైన తిక్కన గారివిధంగా సకలబ్రహ్మరూపతత్వాన్ని అద్వితీయంగా ప్రథమ పద్యంలోనే ప్రదర్శించి లోకహితంకోసం కృషిచేసి పాఠకుని బోధింపవలచిన ధర్మాచ్యైతాన్ని మనోహరంగా ఆవిష్కరించాడు.

.....

చరిత్ర. ఈ 10 వ శతాబ్దము పారశీక చరిత్రలో స్వర్ణయుగ మని చెప్పవచ్చును.

‘ఉమర్ ఖయ్యాం’, ‘రుబాయత్’లు, ‘షిర్ నాసి’, ‘సానామా’, ‘సూమి’ ‘మున్నవి’ మున్నగు గ్రంథాలు పారశీక సాంస్కృతిక ఆలంకారము లయినవి.

ఉమర్ జనన కాలపరిస్థితులు :

పారశీక సాంస్కృతిక పరిపూర్ణ వికాస ములోనున్న 10 వ శతాబ్దంలో ఉమర్ జన్మించెను. ఇతని సంపూర్ణ నామము ‘గిరగాసుదీన్ అబుల్ ఫతహ్ ఉమిద్ బిన్ బ్రహ్మహిమ్’ కలము నామధేయముగా ‘ఖయ్యాం’ అని పేర్కొనెను. ఖయ్యామనగా పారశీక భాషలో డేరాలు కుట్టిజీవించువా నని అర్థము. ఖయ్యామ్ తన కలము పేరుగా మాత్రమే ప్రసిద్ధుడైనా కానీ, అతడు అప్పటినుండి వాడుకాడని ఉపింపనగును. డేరాలు కుట్టి జీవించు సామాన్యహాసభాడు మహా ప్రతిభాశాలి అగుకవిగా, పండితుడుగా, విజ్ఞానశాస్త్ర వేత్తగా, గణిత శాస్త్రజ్ఞునిగా, శాస్త్రములం దానికి మహారాజులచే, అదన సత్కారము లందుట కొరకు పత్కసింపరాని పేషయముగా మిందును. జ్ఞాన పరిపూర్ణునిగా ఒడికమ్ముగ కుట్టటమంద హొంది మీతడు సార్థిక నామధేయుడ నుట సహంజము. భారతీయకవుల చరిత్రలవలెనే ‘ఉమర్’ జీవితచరిత్రయు, ఆజ్ఞానముగనే గుండెనది. ఉమర్ గృహ స్థజీవితమును గూర్చి తెలిసికొనుటకెట్టి ఆధారములు లేవు. ఉమర్ బాల్యవస్థను దాటి యూవనమున అడుగిడు నప్పటికి పారశీకమున తిరుగుబాటు ఉద్యమము ప్రారంభమయినది. అరబు, గ్రీకు గ్రంథములందున్న భౌతిక శాస్త్ర విజ్ఞానము మేధావుల, విద్యాధికుల, నాకర్షింపదొడగినది. మతాచారములపై నమ్మకము సడలబారి మూఢాచారములుగా పరిగణింప

బడసాగెను. హేతువాదమునకు ఆదరము హెచ్చినది. సహజ జిజ్ఞాసువగు ఉమర్ నకు ఈ పరిస్థితులు కవితాప్రోత్సాహము సంగినవి.

3. ఖయ్యామ్ పండిత్య విశేషములు :

ఉమర్ ఖయ్యాం మహా ప్రతిభావంశుడు, విజ్ఞాన వేత్త. గణిత శాస్త్రజ్ఞునిగా లంఘన పరిపూర్ణ ప్రజ్ఞ వంశవవాడు. ఇతనికి బాల్యమునుండియు గణితముపై మక్కువ. శాస్త్రజ్ఞానమునందు ఉమర్ వేటియై సమకాలికు లండన్ లో విశేష గౌరవాదరము లందెడివాడు. అరబీ భాషలో ఇతడు రచించిన అక్షరగణితము ప్రమాణ గ్రంథముగా పరిగణింపబడెడిది. ధాతురసాయన శాస్త్రము, జ్యామితికి వ్యాఖ్యానము - ఒక తత్వశాస్త్రము, రుబాయత్ మొదలగున వన్నియును ఉమర్ రచనలు. ఇతడు వైద్యశాస్త్రము నందును నిమగ్నుడు, ఇంతటి మహావిజ్ఞానమునకు ఖనియై నిరంతర శాస్త్రచర్చలలో నైజ్జానిక విషయ నిమగ్నతలలో ఆలసిన చానసును నేదనీర్చుటకు అన్నట్లుగా నలువడినవే, ‘రుబాయత్’లు

బాల్యన్నే హేతుడు, మంత్రపదవి నలంకరించిన ‘నిజామల్ మల్క్’ ఆదర్శ పూర్వకముగా ఒకరిన జాగీరులవలన నకిల భోగిములు యధేచ్ఛముగా అనుభవించుచూ, శాస్త్రచర్చల పాల్గొనుచు, రాజాస్థానముల పండితగోష్ఠుల అగ్రగణ్యుడై, శిష్యులకు పాఠము చెప్పుచు ప్రకృతి రామణీయకత ననుభవించుచూ మానసికోల్లాసుము కొలది ఇష్టమున్నప్పుడొక్కొక రుబాయి శిష్యులకు అకువుగా

జెప్పుచు ఖయ్యాం నిర్విచారముగా కాలముగడిపెడివాడు. ‘పారశీక భాషలో ‘మన్నవి’-‘క సేదా’, ‘ఘజల్’ మొదలగు ఛందస్సు లన్ననూ ఉమర్ తన కవిత రుబాయిలతో సాగించెను. రుబాయిలనగా ఆంధ్రసాంస్కృతికమునందలి ముక్తకములవలె వస్తు వికళములేక వేని కవి ప్రత్యేకముగా భావపూర్ణములుగానుండు ఛందఃప్రక్రయ. ఇవి మన తేటగీతివలె నాల్గు పాదములలో నుండును. ఒక్క శతాబ్దములోకూ ఉమర్ భోగ భాగ్యములతో, పేరుప్రతిష్ఠలతో నిర్విచారముగా కాలము గడపెను.

4. ఉమర్ ఖయ్యాం కవితా తత్వము :

జీవితముయొక్క తుణుకునుగత్యము, విధి నియంతృత్వము. పరమేశ్వరుని అస్తిత్వము ఖయ్యాం ప్రతిపద్యములలోనూ చొప్పించెను. జన్మపరంపరలను మాత్రమిత డంగీకరింపలేదు. దేవుడు సృష్టికర్త. కమ్మరి కుండలుచేయునట్లు, సృష్టికర్త లోకములు సృజించును. కుండపగిలిన వెనుక మిన్ను మంటిలోకి లసినట్లు శరీరము భూమిలో జీర్ణమగును. ఆమృతిక మరల వేరుక కరీనిర్మాణమునకు వినియోగ పడును. ఇది ఉమర్ సిద్ధాంతము. కర్మానుభవము నీతడంగీకరింపడు. భౌతిక ఘనరావృత్తి నీత డీవిధముగా తెల్పెను.

‘జలజలమంజులార్పణముల

బాల్కాను నీ నెలయేటికోవలన్

మొలచిన లేతపచ్చికల

మోటుగ గాలిడబోకు దేవదూ

తలరుచిరాదరప్రకృతి

దాల్చిన సుందర మందగామినీ

లలితశరీర మృత్కణములం

జిగిరించె, ...

పునరావృత్తి నింతవరకు మాత్ర మంగీరించెను.

సాధి అందించు ద్రాక్షాసవ మానుచు
పచ్చిక బయళ్ళలో వెన్నెల విహార మున
ర్చుచు ఉమర్ జీవిత తుణికిత్వమును
గూర్చి అద్భుతములగు నగ్న సత్యములను
అందించెడివాడు.

ఉదాహరణము :

‘మనప్రియజీవనంబు కుసు

మంబుల పోలిక జంచలంబుగా

పున బువులట్లు కాలమును

బుత్తుము నవ్వుల నాట పాటలన్

... ..

జీ, వనభరణ ప్రయాస మొకప్రక్కకు

రువ్వుద మోసి నెచ్చెరీ.’

‘కనుమెప్పుడో యకాండముగ

గాలమునీపయి దొమ్మిపోటు నే

యనియపు డే గులాబిజగు

లారెడిద్రాక్షరసంబు నానుమా

తనువునశించి దుమ్ముగుట

తథ్యము.’

అని జీవిత సత్యరత్వమును ఎలుగైతి
చాటును.

‘మానవు డొసరించు పాపపుణ్యము
లతని నంటవు. దేముడే మనస్సును అందు
సంకల్పములను సృష్టించెను కనుక ప్రేరిణ
పుణ్యమయిననూ, పాపమయిననూ, ఆ
దేవునికే చెందును. మానవుడు నిమిత్త
మాత్రుడు’ అని ఉమర్ బోధించెను. సృష్టి
కాలనియమబద్ధ మయినది.

గతము గత మ్మె యెన్నటికి

గన్నులగట్టదు సంశయాంధశం

వృతము భవిష్యదర్థము వి

వేక వతీ యొక వర్తమానమే

గుతతమకళ్య భోగ్య మగు

సంపద రమ్మ విషాద పాత్రకీ

మతమునఁ జోటులేదు.

ఆధునిక సాహిత్యంలో అంధయుగం ?

ఉషశీరణాలు - ఒక ప్రామాణిక గ్రంథమేనా ?

— ‘చిత్రగుప్తుడు’

‘1959-60 లో ఆంధ్రప్రదేశ్ సా
హిత్య అకాడమివారి రెండువేలరూపా
యల బహుమతినందుకొన్న గ్రంథము’-1
ఈ ఉషశీరణాలు. గ్రంథవిషయము
19 శతాబ్ది తెనుగు సాహిత్యచరిత్ర.
గ్రంథకర్త కీర్తిప్రతిష్ఠలు సంపాదించిన
రచయిత. విమర్శకుడుగా, వ్యాసరచయి
తగా, ఆంధ్రదేశంలో ఆయనను ఎరుగని
అక్షాంశుడులేడు’-2 అని విశ్రాంతా
చార్య పింగళి లక్ష్మీకాంతంగారిచే పరిచ
యము చేయబడిన యండమూరి సత్య
నారాయణరావు. ఎకడామివారి బహు
మతి ఫలితముగా పండిత సభలు, పత్రి
కలు ప్రశంసాపరంపరల, నీ గ్రంథకర్త
పై కురిపించినవి. విశ్వవిద్యాలయములు
యం. యే. డిగ్రీ కోర్సులో ముక్సరిక
మొండెడు ఖర్చుతో క్రింద నీ గ్రంథ
నామ ముదాహరించినవి. ఇక కాకలసిన
దేమున్నది? గ్రంథప్రచారమునకు- గ్రంథ
కర్త కీర్తి ప్రతిష్ఠలకు ?

నాపరిశీలన ప్రకారము 20 వ శతా
బ్దిని వెలువడిన హావభూయిష్టమైన విమ
ర్శన గ్రంథములలో దీని కిదేసాటి.

గ్రంథకర్తకున్న ఆశయము, అనుప
రించిన విధానము పొందు పోగు నట్టివి
కావు.

‘తెనుగు సాహిత్యచరిత్రలో కవుల
కాల నిర్ణయము జన్మతిథి, జన్మస్థలము,
కర్తృత్వము, నామకరణము మొదలయిన
పన్నియు వివాదగ్రస్తవిషయములే. అయి
నను నేడు చాల వివాదములు తీరిపోయి
నవి. ఎన్నోవిషయములు నిర్ధారణములయి
నవి’- పుట. 9.

నిర్ధారణములైనవిగదా! అయినచో నీ
క్రింది విపర్యాసము లెందు కీ గ్రంథమున
ప్రవేశించినవి?

పుట. 109. ‘19 వ శతాబ్ది ప్రారంభ
ములో పిడపర్తి కవులు బసవన రచించిన
దీక్షాబోధ ? (దీక్షాబోధ యనుటకు)ను,
సోమనాథులు రచించిన ప్రభులింగశీలను,
తెనుగు లోనికి అనువాదములు చేసిరి’. అను
వాదములు చేయుట ఏమి? అవి తెలుగు
గ్రంథములే.

పిడుపర్తి కవులలో బసవన, సోమ
నాథులు. తండ్రి బిడ్డలు. 1 పిడుపర్తి
కవులే బసవసోమనాథులు’. పిడుపర్తి
కవులు వేరని బసవసోమనాథులు వేరని
గ్రంథకర్త తలపు. దీక్షాబోధకర్తగా
తండ్రి బసవనయు, పద్మబసవపురాణ,
ప్రభులింగశీలల కర్తగా సోమనాథు
డును బ్రసిద్ధులు. కన్నడమున చామరసు
రచించిన ప్రభులింగశీలలను సోమనాథుడు
తెనుగునకుఁ దెచ్చెను. చామరసు క్రి. శ.
1413-16 సంస్కరముల నడుమ విజయ
నగరము నేలిన శ్రౌఢదేశరాయల కాలము
వాడు.

కనుక సోమనాథు డప్పటికి తరువాత
వాడు కావలెను. సోమనాథుని తండ్రి
బసవనను దేవాంగ చరిత్ర (ద్విపద)
కర్త యగు శ్రద్ధకవి లింగకవి యిట్లు
స్తుతించినాడు.

‘ఘనవీరశైవ దీక్షాసమగ్గుండు
విశుతిపరబ్రహ్మ విజ్ఞానమూర్తి
పరమకృపారస భరితాత్ముఁ డనఁగఁ
బరగిన పిడుపర్తి బసవేశుదివ్య
పదములు నిర్వాణపదము లొ ననుచు
వదలక భజియించి.’

లింగకవి క్రీ. శ. 1530-42 సం॥ నడుమ విజయనగరము నేలిన ఆచ్యుతదేవరాయల నాయకుడైన కాళహస్తి నానాకుని కోరికపై తన గ్రంథమును రచించి నట్లు చెప్పినాడు. లింగకవికి స్తుతి పాత్రుడైన బసవసంతకు ముందు వాడు కావలెను. బసవన క్రీ. శ. 1512 వకు ముందువాడని తెలియుటచేత తండ్రి కుమారు లిరువురు క్రీ. శ. 1500-1550 ప్రాంతములవా రని నిశ్చయంపవచ్చును. అప్పుడు పిడుపర్తికవులు 19 వ శతాబ్ది వారెట్లగుదురో కథాశేషుడైన గ్రంథకర్తకే తెలియును.*

శ్రీమన్మహాదేవ సేవానుభావ
కులగురుం డగు పాలకునికి సోమేశుం
డెలమిఁ జెప్పిన కృతు లిల వెలయించి
భవదీయ జనకండా బసవనాన్యుండు
సవిశేష భాష టీక్షాబోధఁ జెప్ప
బసవపురాణంబు పద్యకావ్యముగ
రసికులౌననగ మీరలు చేసినారు.

- ప్రభులింగశీల (ద్వీపద) D. 950.

చామరసు ప్రభులింగశీల

'ఇది పాల్కురిక సోమనాథుని తెలుగు ప్రబంధముగు ప్రభులింగశీలకు కన్నడీ కరణము కావచ్చును.'

తేజమశ్చ ఆచ్యుతరావు - విజయ నగరసామ్రాజ్యమందలి ఆంధ్రవాఙ్మయ చరిత్ర - పుట 302. మద్రాసు. 1939(?)

పాల్కురిక సోమన ప్రభులింగశీలలు వ్రాసిన ట్టివరకు లోక మెఱుగదు ఆచ్యుత రావుగారి వ్రాత కాధార శేమిటో? గ్రంథకర్త రెండవ అభిభాషణ.

'తెనుగు సాహిత్యములో పద్యకావ్య ములు కాని గద్యకావ్యములు గాని చక్కగా పరిశీలించికొని యందలి ప్రత్యేక విశేషములను, కథాసంవిధానమును, పాత్రచిత్రణమును, సమకాలిక జీవిత

యాపచిత్రణమును, 'పరికించు ప్రయత్న మే జరుగలేదు' (పుట 327)

వీరిగ్రంథములో అట్టి ప్రయత్నము జరిగినదా? చూడుడు.

5. పుట. 'శేషయ్యగారు తమ ఆంధ్రకవి తరంగిణిలో పెక్కురు 19వ శతాబ్ది కవుల జీవితములను గూర్చి వ్రాసిరి కాని వాఙ్మయ చరిత్ర యెక్కువ స్పృశింప లేదు.'

శేషయ్యగారి ఆంధ్రకవితరంగిణి 12 వ సంపుటము వలన 1957లో ముద్రిత మైనది. ఇందు 16, 17 వ శతాబ్ది కవుల చరిత్రలు కలవు. కవిచరిత్రల యందు వాఙ్మయచరిత్ర యుండనలె నని వీరి తలంపు గాబోలు. వంగూరి సుబ్బారావు గారి వంటి మొదటిపరిశోధకులు, వాఙ్మయచరిత్ర కవలచరిత్ర వేరువేరు గా ప్రకటించిరి. దాని రచనాప్రణాళిక వేరు. వీరేశలింగం పంతులు, శ్రీరామమూర్తి, శేషయ్య, సుబ్బారావు గార్లవి కవిచరిత్రలు. సుబ్బారావు, నారాయణమూర్తి, నాగేశ్వరరావు, వేంకటరావు వేంకటావధాని, లక్ష్మీవింజనం వేణుగోపాల స్వామి (సం), బోగారావు, రామరాజు, కీరివి వాఙ్మయచరిత్రలు. నారాయణ రావు, బోగి సోమయాజి, భాస్కర రావు - వీరివిభాషాచరిత్రలు. ఒకపుస్తక ములో వేటొకవిషయ మాసింతుట భ్రాంతిమూలకము.

6 పుట. 'నన్నయ యుగములో శైవ కవులయిన నన్నెచోడుని, పాల్కురిక సోమనాథుని చేర్చటంబో ఆ యుగధగ్ధములు లక్షణములు పూర్తిగ సమీక్షించుటలేదు'

నన్నెచోడుని నన్నయయుగములోనే కాక నన్నయకు పూర్వయుగమున చేర్చి సమీక్షించిన వారు కలరు. సోమనాథుని నన్నయయుగములో చేర్చి సమీక్షించిన వారు లేరు.

101. 'ముమ్మడి కృష్ణరాయలు (1794-1868) కన్నడమున గద్యరచనలు చేసిన తొలిగ్రంథకర్త' ఇది గ్రంథకర్త విన్నవాక్యము. క్రీ. శ. 920 ప్రాంతమున శివకోట్యాచార్య విరిచిత వడ్డారాధన మను జైనమత గ్రంథము, 978 లో బాపుండరాయని త్రిషష్టిలక్షణ మహాపురాణము కన్నడమున వెలసిన తొలి గద్య కృతులు. చిక్కశేవరాయ (1672-1704) తిరుమలాచార్య (1645-1706) మొదలగువారు కృష్ణరాజుకంటె ముందుగానే వచనగ్రంథములు వ్రాసిరి. బసవదుల వచనగ్రంథ మొక కాఖగా వెలువడినది.

కావున ముమ్మడి కృష్ణరాయలు తొలి గద్యకర్తకాడు.

67. 'సంస్కృతము నేర్చుకొనువిద్యార్థులు ఆమఁము శబ్దములు చెప్పకొని, క్రమముగా రఘుకంశము, కుమారసంభవము, మేఘసందేశము చదువుకొని, భారవి, మాఘమువంటి పంచకావ్యములను వ్యాఖ్యానముతోకూడ వల్లెవేయుట పరిపాటి'

పంచకావ్యము అననేవియో విస్పష్టముగా తెలియక వ్రాసినవ్రాత. పై నుదాహృతములైన కాళిదాస కావ్యత్రయము, భారవికీరాతార్జునీయము, మాఘకవి శిశు పాలవిధ పంచకావ్యములు.

ఈవిధముగా తిప్పలకు గనియైన యీ గ్రంథమును విమర్శించుట గొంగళిలో వెంట్రుక లేరుట వంటిది. విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థుల కుపయుక్త గ్రంథ మగుటచే నింతగా వ్రాయవలసి వచ్చినది. వీరిగ్రంథ చార్యము బాహుటము. తెనుగుసంస్కృతి నుండి యెత్తి తమగ్రంథము గంపలతో నింపుకొనిరి. చూడుడు. మతసంప్రదాయ

ముల శీర్షిక (55-64) దీనిని తెనుగు సంస్కృతి 573 పుటనుండి పోల్చుకొనునది. అట్లు యెత్తి వ్రాసుకొన్న భాగము.

‘తెనుగు సాహిత్యముపై ఆంగ్లభాషాప్రభావ మను పరిశోధన గ్రంథము 120-121 పుటలలో నీ వాక్యములు గమనింపుడు.

‘కాంబెల్ దొరయొక్క యభిప్రాయము తెనుగుభాషాపరిశోధనలో నవ్య మార్గమునకు దారితీసినది. ... ఎల్లిస్ బహుభాషావేత్త. కాంబెల్ దొర నూచన ప్రాయముగ చెప్పిన దానిని ... తెలుగు భాష సంస్కృత భాషనుండి పుట్టినది కాదనియు, తమిళము మొదలైన భాషలతోనే దాని కెక్కువ సంబంధము, పోలిక కలదని నిరూపించెను.’

ఈ వాక్యములు ఉపకరణాల గ్రంథ కర్త పేరు చెప్పకయే ఈక్రిందివిధముగా దోచుకొనెను.

316 పుట. ‘కాంబెల్ దొర యొక్క అభిప్రాయము తెనుగు భాషాపరిశోధన మనకు క్రొత్త మార్గము చూపినది. ఈ యభిప్రాయము బలపరచినది మరొక పండితుడు ఫ్రాన్సిస్ ఎల్లిస్. ఈ ఎల్లిస్ బహుభాషావేత్త. కాంబెల్ దొర నూచన ప్రాయముగ చెప్పిన దానిని తెనుగు భాష సంస్కృత భాషనుండి పుట్టినది కాదనియు తమిళము మొదలయిన భాషలతోనే దాని కెక్కువ సంబంధము కలదనియు నిరూపించెను.’

పై ఇరువురి అభిప్రాయములు ప్రమాణములు గావు. బర్నెలు పండితుడు

‘It proves that before 1816 Mr. Ellis had already foreseen the possibility of Comparative Philology not only as regards the so-called Aryan tongues but also in respect of Dravidian. He must then in future be considered as one of the originators of one of the most remarkable advances in science in this country’⁴ అని చెప్పటచే ఎల్లిస్ తెనుగుభాష ద్రావిడసంబంధియని తెల్పుటలో మొదటివాడని తేలుచున్నది. మరియు Burrew Emenan ద్వయము కూర్చిన ద్రావిడభాషా నిఘంటువు తొలిసలుకులోని తొలివాక్యము బర్నెలు అభిప్రాయమును బలపరచినది. ఇంతయందుకు కాంబెల్ దొరయే తన వ్యాకరణమున -

‘In support of what I have ventured to advance, in the preceding introduction on the subject of the structure and derivation of the Teloogoo language it is peculiarly gratifying to me to be allowed to quote the high authority of my friend Mr. Francis W. Ellis.’

అని వ్రాయుటచే ఎల్లిస్ తనకీ విషయమున ప్రామాణికుడు. కనుకనే Ellis

దొరయొక్క Dissertation of Teloogoo అను గ్రంథమును కాంబెల్ తన వ్యాకరణపు పేజీలలో ‘Note’ అని చెప్పి చేర్చుకొన్నాడు.

109. ‘18వ శతాబ్ది చివరి భాగములో మైసూరు నేలిన కంఠీరవ నరసరాజు తెలుగునను, సంస్కృతమునను యక్షగానములు రచించెను’

17 వ శతాబ్దిలో మధుర లిరుమల నాయకునితో పోలిన కంఠీరవ నరసరాజు మద్దాలి కంఠీరవరాజు కొడుకు. ఇతడు మైసూరును వాలించెడు. ఇతని కాలంలోనే War of Nozeo జరిగింది.

ఇక 18 వ శతాబ్దిలో చినదేవరాయల కొడుకు కంఠీరవరాజు యక్షగానకర్త. కంఠీరవనరసరాజు, కంఠీరవరాజు ఒకరు కాదు! 5

122. పుట. అడిదము సూరకవి. 18వ శతాబ్ది చివరిపాదములో పుట్టి, 1794 లో జరిగిన వద్దనాభియుద్ధమును జూచి 19వ శతాబ్ది ఆరంభమువరకు కృతులు రచించిన ప్రథమ కవి అడిదము సూరకవి. దీనికి ప్రత్యుత్తరమును ‘అడిదము సూరకవి జీవితము’ నుండి ఉదహరించుచున్నాను. (సూరకవి) ‘ఇతని జననము క్రీ. శ. 1720 ప్రాంతము 1794 వ సంవత్సరమున బద్దనాభియుద్ధములో వీరస్వర్ణమును గాంచిన తన ప్రభువగు రెండవ గజపతి మహారాజుగారి కంఠే దొమ్మిది సంవత్సరములు ముందుగ ననగా 1785 వ ప్రాంతమున నీకవివరుడు కీర్తిశేఖరడయ్యను.’⁶

సారాంశము. సూరకవి 18వ శతాబ్ది తొలిపాదములో పుట్టి, చివరిపాదములో మరణించెను. గ్రంథకర్త వితప్ప లేఖన. పద్దనాభియుద్ధకాలము 1794 జూలై 10 ఉదయ. ఇది సూరకవి గ్రంథకర్త

తెలిపియున్నారు. గ్రంథకర్త ఈ పుటలో పేర్కొనిన 1799 తప్ప. 40 పుటలో పేర్కొనిన 1974 ను

(సశేషము)

1. ఉదాహరణలు - 19 వ శతాబ్ది తెనుగు సాహిత్యచరిత్ర - అట్టపై వాక్యము. గ్రంథము పుటలు 351. ప్రకాశకులు. ఉత్తమ సాహితీ-మాణిక్యభవన్, రామచంద్రపురము. పున్నమ్మతోట, విజయవాడ. తొలిముద్రణ ఆగస్టు 1960. వెల 6 రూ.

2. పింగళివారి తొలిపలుకు-1.

3. దేవాంగ చరిత్ర, డి. 949.

(ప్రాచ్య లిఖితకాల, మద్రాసు)

'ఇతడు (పాల్కురికి సోమన) ప్రథమ ప్రతాపరుద్రునికి సమకాలికుడని క్రీ. శ. 1222 ప్రాంతపువాడగు పిడుపర్తి సోమన తన పద్య బసవపురాణములో నుడివియున్నాడు' - తెలుగు సంస్కృతి. పుట. 586. ఇది పొరబాటు. క్రీ.శ.1522 కు బదులు 1222 అని అచ్చు పడియుండును.

4. Indian Antiquary vol. VII 1878. పేజీ 287. ఈ విషయమును తెనుగవారికి తొలుత నెలుకపరచిన వారు కళాప్రవృత్తి నిడుదవోలు వేంకటరావుగారు.

5. ఈ పొరబాటు ఆరుద్రగారు కూడా చేసారు. స. ఆ.సా X 11. పుట. 76. పైగా ఆరుద్రగారు దక్షిణదేశీ యాంధ్ర వాక్యము పుటలు 458-464 అని చూపారు. కాని ఆ పుటలలో నున్నవాడు కంఠీరవనవరసరాజు కాదు. కంఠీరవరాజు. డాక్టరు యన్వీజోగారావుగారి యక్షగాన వాఙ్మయచరిత్రలోని క్లిష్ట కయు స్థలీ యున్నది.

6. అడిదము నూరకవి జీవితము - అడిదము రామారావు. పుట 54. వావిళ్ళ - 1955.

ఈ పక్షంలా

నమూనా మునిసిపల్ కౌన్సిలు

సమావేశము.

మే 18 తే ఆదివారంనాడు రాజమండ్రిలో నమూనా మునిసిపల్ కౌన్సిలు సమావేశం జరపబడింది. మాజీ మునిసిపలు చైర్మనులు, మాజీ కౌన్సిలర్లు తదితర ప్రముఖులూ అనేకులు ఈ సమావేశానికి హాజరైనారు. కొన్ని తీర్మానాలు చేయబడినవి. రాబోయే మునిసిపలు బడ్జెటులో ఈ తీర్మానాలలోని కొన్ని ముఖ్యాంశాలు చేర్చవలసినదిగా విజ్ఞప్తి చేయబడినది. ఇది ప్రభుత్వానికి గాని, అధికారులకు గాని, వ్యతిరేకముగా ఏర్పడిన సమావేశం కాదని పునః పునః చెప్పబడింది.

కొన్ని ప్రసంగాలు ఆ అంశాన్ని ధ్రువపరుస్తూ అని సందేహం కలగక పోదు. ప్రస్తుత మునిసిపలు కమిషనరు అండ్ సెక్షనల్ ఆఫీసరుగారు ఉత్సాహవంతులై పౌరహిత కార్యాలు అనేకం సాగిస్తున్నమాట అయథార్థం కాదు. వానితోపాటు కొన్ని లోపాలూ, తక్కువ పరిష్కార యోగ్యము లయిన అనేక సమస్యలూ, ఉండక పోవు. వాటి సాధనకై ఇటువంటి సమావేశాలు ఎంత వలసూ దోహదంచేస్తాయో నేచిమాడవలసియున్నది. పట్టపగలు చెంగులగిలే ఫలితం లేనిది ఆర్థరాత్రి కనుసైగచేస్తే ఏం ప్రయోజనం అన్న సామెత బాగా ఆలోచించదగినది. పురపరిపాలనలోని లోపాలనీ, తక్కువ సౌకర్యాలనీ, మాటిగా వివరించి అందుకు బాధ్యతవహించవలసిన వారితో సహకార పోరాటాలను ఆరంభం చేసిన ప్రకాశ క్రి అవసరమై యున్నది. జిల్లాకావ్య శృంగారాచార్యులతో - వ్యూహ

ప్రయాసలతోనై - తీర్మానాలుచేయడం అదొక మంచి వినోదకార్యక్రమం కావచ్చు.

ఈమధ్య 'భువనవిజయాలూ' 'మనుమనీధి కొలువు కూటాలూ, చూచి వినోదిస్తున్నాం కదా.

సమావేశంలో నమూనా మునిసిపలు కమిషనరు ఈనాటకంలో తమపాత్రని వివరిస్తూండగా 'నాటక' ప్రయోగాన్ని కొండలు సదస్యలు బలంగా ఆక్షేపించడం పెద్దల సలహాపై ఆ మాటలు ఉపసంహరింపబడడం వ్రస్తుత ప్రజాస్వామ్య విధానానికి ప్రతీకగా అనిపించింది.

నిజంగా ఉన్నప్పటి మునిసిపలు సమావేశాలూ, చర్చలూ, కొన్ని కాసనసభా కార్యక్రమాలూ నాటకవత్ గా ప్రమాసనవత్ గా జరుగుతున్నాయనే భావన కలుగుతున్నప్పుడు యధార్థముగాని ఈ కౌన్సిలు సమావేశాన్ని నాటకం అనడం అంత మహాదోషమో అనిపించకమానదు. మాజీ కౌన్సిలర్లు, చైర్మన్లు (నమూనా కౌన్సిలు సభ్యులు) నిజమైన కౌన్సిలర్లు నిజమైన చైర్మన్లు భవిష్యత్తులో కావడానికి ఏకొలదిగానో గొప్పగానో అవకాశం ఉంటే ఉండవచ్చుగాని నమూనా కమిషనరుగారు నిజమైన కమిషనరు అయే అవకాశం బహుశః ఈ జన్మలో ఉండకపోవచ్చు. అందుచే వారికిది నాటకంగా భావించడం ఆసహజం కాదు. మొత్తంమీద ఈ సమావేశ కార్యక్రమం మహావివాదములకు దారి తీయకుండా వినోదప్రాయంగానే సమాప్తం కావడం అభినందనీయం అనక తప్పదు.

ఉ ద్ధ ర థ ము లు

1) నిర్వచన మహాభారతము (పదునెనిమిది పర్వములు)	రు. 50—00
2) నిర్వచన అధ్యాత్మ రామాయణము	రు. 20—00
3) నిర్వచన మహాభాగవతము	రు. 80—00
4) శ్రీ వేంకటేశ్వర విజయము	రు. 25—00
5) వందమాల నాటకము	రు. 5—00
6) వేడిసంహార నాటకము	రు. 5—00
7) శ్రీ వాల్మీకి రామాయణము మొదటి సంపుటము	రు. 80—00

కృతికర్త : ప్రకాశకుడు :

బు లు సు వేంకటేశ్వరులు, ఎం. ఏ.

8-22-14, గాంధీనగర్, కాకినాడ-4.

ర చ యి త ల కు మ న వి

సంక్షేపముగను, సామనస్యముతోఁ గూడినవిగాను, నుండు విమర్శనాత్మక రచనలకు స్వాగతము. గ్రంథవిమర్శకు బ్రాముఖ్యము. బౌద్ధిత్వము మీఁది అభిప్రాయ భేదములకు సమచిత్ గౌరవము. వాఙ్మయమునఁ జేరఁదగు వివిధాంశములపైఁ దమ రచనలు పంపి మాకుఁ జేయుతనీయఁ బ్రార్థన. రచనలు సరళగ్రాంథికములోఁ గాని, శిష్టవాదవారికములోఁ గాని యుండవచ్చును. సులక్షణములు రసవంతములు నగు పద్యరచనలకు ప్రత్యేక స్వాగతము.

వివాదాస్పదములుగాని, చట్టబద్ధమైన, మత, రాజకీయ, ఆర్థిక, కాస్త్రీయ, విజ్ఞాన, పారమార్థిక, సాహిత్యాదులకు సంబంధించి వివిధప్రక్రియలకుఁ జెందిన విషయములమీఁది రచనలనైనఁ బ్రచురించుట మౌ యభిలాష.

రచన మాకుఁ జేరిన కొంతకాలములోఁ బ్రచురణకు స్వీకరించిన విషయము రచయితలకుఁ దెలుపఁబడును. స్వీకరింపఁబడని రచనలు తిప్పిపంపుటకు తగిన తపాలాస్టాంపులు రచనలతోపాటు పంపవలయును.

క్రొత్తపుస్తకములను రెవ్యూకి పంపువారు రెండుకాపీలు పంపఁగలరు. పంపఁబడిన ప్రతి పుస్తకముమీఁదను నీలయింక వలకు రెవ్యూ ప్రచురింపఁబడును.

— ఎ డి ట రు.

అడకు :—

సంపాదకుడు, బు లు సు సీ తా రా మ శాస్త్రి,

రిటైర్డ్ తెలుగు లెక్చరరు, వి. టి. జి. కాలేజి,

6-8-7, ఇన్నీసు కేట (త్యాగరాజనగర్), రాజమండ్రి-1.

